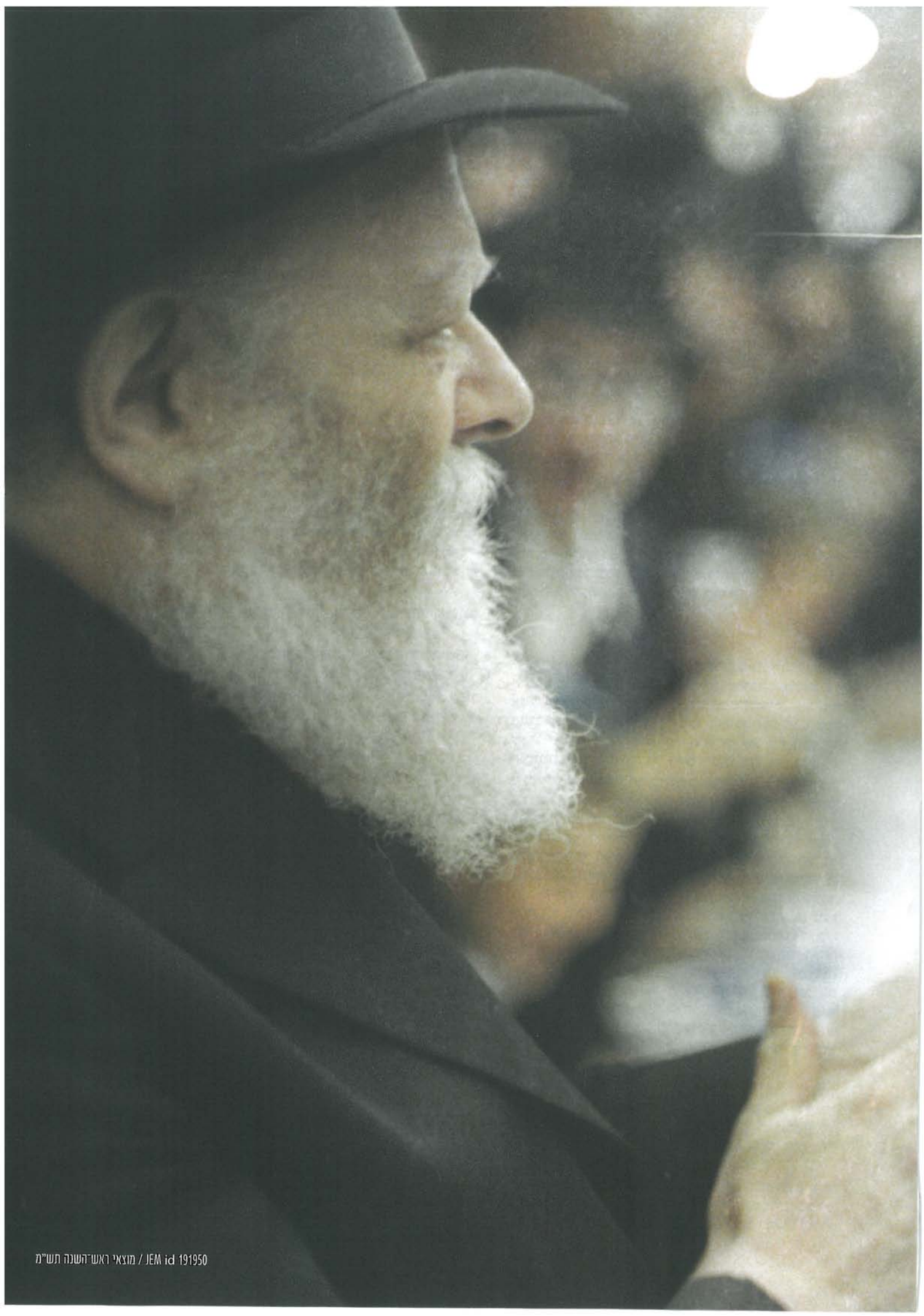

לנגז עשיחה...

הרב אסי שפיגל

כוחם של הניגונים האלה כה גדול, שגם היום אפשר לשיר אותם ולהרגיש את י"א ניסן ואת האהבה היוקדת לרבי הבוקעת מתוך הניגונים האלה. גם היום אפשר לשיר את הניגונים האלה, להפליג על כנפי הזכרונות המתוקים, ולנסות לחוות מחדש - ולו לשביב של רגע - את הרגעים האלה של העמידה על הספסל כשכל 770 שר לרבי בהתרגשות: "מגננו ראה אלקים. מגננו ראה אלקים... והבט והבט פני משיחך... או כל ניגון מאותם ניגונים יחודיים. ניגוני האהבה של החסידים לרבי

עם ישראל חוגג את החג הזה כבר אלפי שנים ולרוב הציבור (לצערנו) פסח לא קשור באופן ישיר עם הרבי. גם אצל חסידים, קשה לומר בכנות שבכל רגע של חג הפסח או של יום-כיפור אנחנו חדורים בהתקשרות לרבי. גם אצלנו יש משמעות רבה ליום-כיפור עוד לפני שנלמד את ביאורי הרבי. יש את מצוות החג, את התפילות והמנהגים של החג, ובנוסף לכך יש שיחות וביאורים של הרבי. במילים אחרות: יש את יום-כיפור. ויש את יום-כיפור עם הרבי.

גם בימים טובים חסידיים, כמו י"ט כסלו או יו"ד שבט, ימים מיוחדים שכל עניינם הוא רבי וחסידות ובהם גוברים במיוחד הגעגועים לרבי, הרבה יותר מיום רגיל, גם לחגים אלה יש משמעות שעומדת בפני עצמה.

אבל, יש חג אחד שעומד ובוהק כחג החגים של ההתקשרות לרבי. זה חג שאין בו שום מצוות וגם לא מנהגי ישראל. זהו חג שמהותו היא אחת ויחידה: עשרים וארבע שעות של התקשרות פנימית ואמתית לרבי נשיא הדור - החג הזה הוא כמוני י"א ניסן. חג ההתקשרות לרבי.

בי"א ניסן, עומד כל חסיד מול עצמו ומברר עד כמה באמת הוא מקושר לרבי. אין כאן מצוות, מנהגים או תוכן נוסף שיגרמו ל"הסח הדעת". זהו חג שכולו רבי.

ימי חודש ניסן בעם ישראל הם ימי הכנה לחג הפסח. זה עוסק ברכישת מצות ובניקוי הבית. השני מתעמק בהגדה ובהכנות לשריפת החמץ הגשמי והרוחני. אבל אצלנו חסידי חב"ד, היום טוב של חודש ניסן הוא קודם כל י"א ניסן. זאת הייתה ההרגשה ב770 בשנות האור. ההתרגשות הגדולה וההכנות הנלהבות לי"א ניסן היו העיקר. אחרי זה גם הסתדרנו איכשהו עם מקום לליל הסדר...

...

יש זכרונות רבים מי"א ניסן. ההתוועדויות הגדולות עם הרבי. המבצעים עם הטנקים במנהטן. הברכה המרגשת של אנ"ש לרבי, לימוד המאמרים וחלוקת הדולרים. אבל אני חושב שה"כלי" שדרכו עוברים כל הזכרונות האלה, השער שדרכו מתעוררים ההרגשים החסידיים של י"א ניסן הם הניגונים המיוחדים שחיברו החסידים לכבוד היום הזה.

בי"א ניסן תש"ל, התחילו הבחורים ב770 בהנהגה חדשה. הם לקחו ניגון חסידי ידוע ושרו אותו עם מילים מפסוקי הפרק החדש של הרבי. הפרק של אותה שנה היה פרק ס"ט והציבור התחיל אז לשיר את הניגון "כי אלקים יושיע ציון". במהלך הקיץ, הרבי קיבל את הניגון הזה באהבה ועודד את השירה וכך זה המשיך בשנים הבאות - בתשל"ב, עם "בך השם חסיתי" (ועוד ניגונים) לכבוד שנת השבעים, ובתשל"ג עם "יפרח בימיו", וכן הלאה. כל שנה עם ניגון אחר. המנגינה עצמה לא הייתה חדשה, החידוש היה ששרים ניגון על המילים של הפרק של הרבי. הסדר הזה נמשך בערך עשר שנים עד שלכבוד י"א ניסן תשמ"ב, שנת השמונים, התחילה תקופה חדשה. לא עוד ניגון ישן עם מילים חדשות. מאותה שנה גם הניגון עצמו היה חדש. ניגון חדש שהלחין אחד החסידים. בשנת השמונים הניגון החדש היה על המילים "הרנינו לאלקים עזונו" (את הניגון הלחין הרב פייטל לוי).

הניגונים האלה של י"א ניסן, במיוחד מהשנים בהן הניגון היה לחן חדש לכבוד הרבי, מקפלים בתוכם את הרגשות העזים שהרגשנו כולנו באותם ימים. החוויה המרוממת של לחגוג את יום ההולדת של הרבי, ביחד עם הרבי, באה לידי ביטוי בעוצמה רבה בתוך הניגונים האלה.

מי שזכה להיות בחור ב770 באותן שנים נפלאות יודע היטב על מה אני מדבר. מי שרקד על הספסלים באותם זמנים מיוחדים לעולם לא ישכח איך קפצנו במלוא המרץ

ב
 סוף חודש אדר תשמ"ו, הייתי בחור צעיר שבא מארץ הקודש ללמוד בחצר הרבי. ביום בו הגעתי לקראון הייטס, הלכתי לבקר את חבריי התמימים שהיו אז ב'קבוצה' ולמדו ב'זאל' של 'חובבי תורה'. הם ישבו בבית המדרש ולמדו, ואני, שרק הגעתי מהארץ אחוז התרגשות באתי להגיד להם שלום.

נכנסתי לזאל ואחרי ה"שלום עליכם" השאלה הראשונה של חבריי הייתה: "שמעת כבר את הניגון החדש?"

"עדיין לא" עניתי, ומיד, בספונטניות ובלי לחכות שניה, הם התחילו לשיר: "רצית השם ארצך שבת שבית יעקב"...

ישבתי שם קורן מאושר והקשבתי לניגון החדש. לא עברו כמה שניות ושמתי לב שהמשגיח המיתולוגי הרב קותי ראפ ז"ל, פוסע לעבר השולחן בו ישבנו. "מה קורה פה?" שאל ר' קותי בחיור, "מה זאת השירה הזאת באמצע הסדר?"

התשובה של חבריי הגיעה מיד: "הוא עכשיו הגיע מהארץ, והוא לא יודע מה הניגון החדש"...

"אהה" אמר ר' קותי בסבר פנים אבהי... "בסדר"..."אני מבין"..."רק קצת יותר בשקט"...

~ ~ ~

מתי חסיד מתגעגע לרבי? התשובה היא, כמוכן, בכל יום. אבל הגעגועים מתחזקים במיוחד בימי שבת ומועד. שהרי מהי שבת אם לא התוועדות עם הרבי. ומהו פסח או סוכות או שאר החגים, אם לא להיות במחיצת הרבי?

ולמרות זאת, נראה שיש יום אחד בשנה שבו יש סוג של געגוע עמוק יותר. געגוע שאין בימים אחרים.

קחו את חג הפסח כדוגמא. פסח הוא חג עם המון תוכן.

מי שזכה להיות בחור ב770 באותן שנים נפלאות יודע היטב על מה אני מדבר. מי שרקד על הספסלים באותם זמנים מיוחדים לעולם לא ישכח איך קפצנו במלוא המרץ עם השירים האלה, כשאנו מלאי ציפייה להתממשות הנבואות שבפסוקי התהלים של הרבי. "יפרח בימיו צדיק"

הפעם, שרו החסידים את אותן מילים ממש אבל תוך כדי נגינה הם התבוננו בפירוש החדש של הרבי שהם זה עתה למדו. הניגון של החסידים הפך להיות שיחה של הרבי. הקהל שר שיחה

שפתי תפתח", פסוק מפרק נ"א שהרבי החל לומר אז. ומאז, היה הרבי מזכיר ומבאר פסוקים מהפרק שלו במאמרים של חודש ניסן ו/או של חג הפסח (המאמרים קובצו ב"ספר המאמרים י"א ניסן"). בשנים המאוחרות יותר היה הרבי מדבר על פסוקים מהפרק שלו בשיחות ומשנת תשל"ב היה הרבי מצטט פסוקים מהפרק במכתב כללי של י"א ניסן ושל חג הפסח. ולא רק אז. הפסוקים של הפרק של הרבי היו מצוטטים על ידו פעמים רבות במהלך השנה. (כמובן שזאת גם הוראה מעשית לכל אחד מאתנו עד כמה חשוב להתעמק בפסוקים של הפרק השנתי של הרבי - ושלנו - ולא רק לומר את המילים).

גם בעניין הזה אפשר לציין את שנת השבעים כשנה מיוחדת שבה ההנהגה בנושא הזה הפכה להיות יותר גלויה. באותה שנה ביאר הרבי פסוקים רבים מהפרק החדש ואף הגיה את השיחות האלה שנדפסו בהוספות ללקוטי שיחות חלק ז'.

בדרך כלל היו החסידים מצליחים לבחור את הפסוקים הנכונים לניגון, אבל, היו שנים שהמילים של הניגון השתנו ברגע שהרבי דיבר על פסוקים מסוימים. ואז, הכניסו את הפסוקים האלה מחדש לתוך הניגון.

דוגמה אחת אותה אני זוכר היטב, הייתה בשנת תשמ"ז. י"א ניסן חל אז ביום שישי. באותה שנה שרו את הניגון "אודך ה' אלקי בכל לבבי" (שחיבר הרה"ח יוסף יצחק ליפסקר ע"ה) והפזמון היה על המילים "כי גדול אתה ועשה נפלאות אתה אלקים לבדך". באותו ליל שישי ניגשו אנ"ש לברך את הרבי לכבוד יום ההולדת השמונים וחמש ולאחר שסיימו את הברכה ענה הרבי בשיחה (שהוגהה לאחר־מכן). באותה שיחה הזכיר הרבי כמה פעמים את הפסוק "שמח נפש עבדך" פסוק שלא היה חלק מהניגון ששרו באותה שנה. הניגון החדש כבר היה ידוע היטב לכולם ואף חולק באותה שנה בקלטות מיוחדות שהופקו לכבוד י"א ניסן (בכדי שיושמעו ברמקולים על־גבי טנקי המבצעים שיצאו בשיירה ביום י"א ניסן). כולם כבר שרים את הניגון הזה על פסוקים אחרים. מה עושים?

היה זה השליח הרב שלמה קונין שי' שהציל את המצב. ברגע שסיים הרבי את השיחה ופנה לחלוקת דולרים התחיל הרב קונין לשיר (יותר נכון לזעוק) את אותו ניגון ושילב בו מיד את הפסוק עליו דיבר הרבי: "שמח נפש נפש עבדך..."

...

אם הניגון הוא הכלי המ'מקיף של האורות של י"א ניסן, אולי אפשר לומר שהפסוקים של הפרק של הרבי, ובמיוחד הביאורים הנפלאים של הרבי על הפסוקים, הם הכלי ה'פנימי' של י"א ניסן.

הניגונים מעוררים את האהבה לרבי והשמחה על הזכות שלנו לחגוג אתו, והביאורים של הפסוקים נותנים לנו את התובנות וההכוונה הברורה מה הרבי רוצה שנעשה בעקבות ההתעוררות הזאת.

עם השירים האלה, כשאנו מלאי ציפייה להתממשות הנבואות שבפסוקי התהלים של הרבי. "יפרח בימיו צדיק". אבל, כוחם של הניגונים האלה כה גדול, שגם היום אפשר לשיר אותם ולהרגיש את י"א ניסן ואת האהבה היוקדת לרבי הבוקעת מתוך הניגונים האלה. גם היום אפשר לשיר את הניגונים האלה, להפליג על כנפי הזכרונות המתוקים, ולנסות לחוות מחדש - ולו לשביב של רגע - את הרגעים האלה של העמידה על הספסל כשכל 770 שר לרבי בהתרגשות: "מגננו ראה אלקים. מגננו ראה אלקים... והבט והבט פני משיחך..." או כל ניגון מאותם ניגונים יחודיים. ניגוני האהבה של החסידים לרבי.

ידוע הפתגם החסידי, שאילו ידע שלמה המלך אהבת רבי לחסיד מה היא, היה כותב את 'שיר השירים' על הנושא הזה... מי שעמד באותם רגעים ורקד מול הרבי בהתלהבות: "אהה... אהה... הלא אתה תשוב תחינו ועמך ישמחו בך"... מבין את העומק העצום של הפתגם הזה.

העובדה שהרבי הואיל לאפשר לנו לחגוג איתו ביחד את יום הולדתו - היא חידוש מיוחד של דור השביעי. בתקופת י"א ניסן חסידים תמיד חושבים איזו מתנה הם יתנו לרבי, והרבה רעיונות יצירתיים עלו במשך השנים והוגשו לרבי כמתנות לכבוד היום הזה. אבל, דומה שהמתנה הגדולה ביותר של י"א ניסן היא המתנה שאותה נתן הרבי לנו. מתנה שאף אחד מהרביים לא נתן לחסידים. הרבי אִפְשָׁר לנו להיות שותפים בחגיגת יום הולדתו.

הרביים הקודמים לא חגגו עם החסידים את יום הולדתם, ובטח שלא בכזה 'שטורעם'. יום הולדת היה ענין פרטי שנחגג בחדרי חדרים. אבל בדור שלנו זכינו, והרבי - נתן מלחמו לדל" - באהבתו הגדולה לחסידים ולכל עם ישראל אִפְשָׁר לנו להיות חלק מהחגיגה. לא עוד אמירת מאמר 'סודית' לבני המשפחה או לחסידים המקורבים. כל אחד ואחת היו חלק מהשמחה וההתרגשות.

ולמרות שהרבי נתן לנו להיות חלק מהשמחה, עדיין היה איזה מין 'איוון עדין' בין ההשתוקקות האדירה של החסידים לחגוג בשיא העוצמה, לבין מה שהרבי הסכים וקיבל. השינוי הקבוע הגדול - כידוע - חל בשנת השבעים, תשל"ב. אז, הייתה בפעם הראשונה התועדות י"א ניסן בפרסום גדול לכבוד יום ההולדת. הרבי גם הרשה אז לחסידים להגיע לניר־יוק, בתנאי שיחזרו הביתה ליום־טוב. וכך, כל שנה היו החסידים מחפשים מחדש רעיונות ודרכים איך לחגוג את י"א ניסן עם הרבי ביתר שאת וביתר עז.

והמקום אליו התרכזו כל הרגשות - וגם החששות - היה הניגון החדש. תמיד הייתה התרגשות גדולה סביב הניגון וכולם ציפו לראות כיצד הרבי יגיב. האם הניגון החדש יתקבל על ידי הרבי? האם הניגון יצליח לבטא את מה שכולנו מרגישים?

מי שזכה להיות ב770 באותם שנים זוכר את הרגעים המיוחדים האלה כשהיו מתחילים לשיר לפני הרבי את הניגון החדש וכולם מביטים בדריכות לראות אם הניגון הזה ימצא חן בעיני הרבי. היו שנים שהולחנו כמה ניגונים שונים והקהל היה שר ניגון אחד במנחה ואת השני במעריב וכולם היו מחכים לרגע שהרבי יעודד את השירה. זה היה הסימן שהניגון הזה נבחר.

הרבי קיבל אז את ההתעוררות של החסידים והסכים למנגינות החדשות אבל תמיד היה זה הרבי שהחליט בסופו של דבר מה הם הפסוקים שאותם ישירו. המילים של הניגון, כלומר הפסוקים מתוך הפרק שנבחרו להיות המילים של הניגון, היו חשובות לא פחות ובעצם הרבה יותר. הפרק של הרבי היה נושא מרכזי בחגיגת י"א ניסן.

כבר בשנת תשי"ב אמר הרבי מאמר דיבור המתחיל "אִדְנִי

התנועות ט"ו תמוז תשמ"ה. הרב שפיגל נראה שני ראשים מעל הרש"ג

ביותר בנפש, הים שלפני הכל. ויש את "הים האחרון" שמרמז על הדרגה של עולם המעשה.

ההוראה שלימד אז הרבי היא, שצריך להיות אצל כל אחד מאתנו "וירד". צריכה להיות שליטה מלאה אצלנו מהדרגה הכי גבוהה של חכמה ועד הדרגה הכי מעשית של מלכות. במילים פשוטות הסביר הרבי את ההוראה כך: מצד אחד צריכים לעסוק בעניינים הכי נעלים בתורה ובחסידות ומצד שני צריך להוריד את זה להתעסקות בדברים הכי פשוטים וגשמיים. והכל צריך להיעשות לא רק בבית פנימה, אלא מוכרחים להשתדל להגיע ליהודי הנמצא בקצה העולם: "ומנהר עד אפסי ארץ".

אחרי אותה שיחה (שהבאתי רק נקודה קטנה ממנה) שר הקהל שוב את אותו ניגון, אך הפעם כמובן בחיות מיוחדת ובהבנה פנימית. הניגון הזה שוב לא היה עוד מנגינה שהחסידיים חיברו לפסוקים של הפרק. עכשיו כבר עברנו לדרגה חדשה. הפעם, שרו החסידיים את אותן מילים ממש אבל תוך כדי נגינה הם התבוננו בפירוש החדש של הרבי שהם זה עתה למדו. הניגון של החסידיים הפך להיות שיחה של הרבי. הקהל שר שיחה.

וכך גם אנו, כשאנחנו מתכוננים ל"א ניסן ושרים את הניגון החדש של השנה. יחד עם ההתעוררות וההשתוקקות לשיר ולשמוח עם הרבי ולחגוג את "א ניסן עם הרבי, נעורר גם את הצימאון האדיר של עם ישראל לשמוע שוב התוודויות של הרבי, להאזין שוב לשיחות של הרבי, וללמוד בקרוב ביאורים חדשים ונפלאים שילמד אותנו הרבי על הפסוקים של שנה זו, של פרק קט"ו, "תורה חדשה מאתי תצא".

נתפלל לבורא עולם שהשנה נזכה שוב שהניגון שלנו יהפוך לשיחה של הרבי. ■

ביאורי הפסוקים דורשים ברכה ואריכות לעצמם, אבל לסיום, הנה טעימה קטנה מהתוועדות אחת בה ביאר הרבי פסוקים מהפרק שלו.

לכבוד "א ניסן תשל"ג, שרו את הניגון המפורסם "יפרח בימיו צדיק" מקאפיטל ע"ב.

בהתוועדות "א ניסן תשל"ג ביאר הרבי את הפסוק הראשון של הקאפיטל: "משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך" אבל כמה חודשים מאוחר יותר הוסיף הרבי ופירש את הפסוק הזה בצורה עמוקה ויסודית מאד. היה זה בהתוועדות "ב תמוז תשל"ג בה דיבר הרבי באריכות על חשיבות החינוך לילדי ישראל, ובשיחה השלישית ביאר את סיפור הגמרא על תקנת רבי יהושע בן גמלא וההוראה מכך לכל אחד מאתנו.

בסיום השיחה שר הקהל בהתלהבות את הניגון של השנה "יפרח" שבו שרים גם את המילים "וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ". כשהסתיימה השירה התחיל הרבי את השיחה הרביעית באותן מילים: "וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ..." וביאר באופן נפלא את משמעות הפסוק. כדאי מאד להקשיב לשיחה הזאת!

נקודת הביאור (שהוגה בשנת תנש"א, ומופיע בליקוטי שיחות חלק ל"ח לפרשת בלק) היא זאת:

מכיוון שזוהי נבואה על הגאולה, וידוע הכלל של אדמו"ר הזקן בתניא, שהגאולה תלויה במעשינו ועבודתנו כעת. לכן, אנחנו צריכים כבר עכשיו להתנהל בצורה דומה למצב העולם שיהיה לאחר הגאולה - וההתנהגות הזאת שלנו תזרוז את הגאולה.

מה הפירוש "מים עד ים"? מסביר הרבי שיש שני סוגים של ים. יש את "ים הקדמוני" שמרמז על הדרגה הגבוהה